

وزارت معارف

معینیت نصاب تعلیمی، تربیہ معلم
و مرکز سائنس
ریاست عمومی انکشاف نصاب تعلیمی
و تألیف کتب درسی

تعلیم و تربیہ اسلامی

مذہب جعفری

صنف دوم

سال چاپ: ۱۳۸۹ هـ. ش.

کتابهای درسی متعلق به وزارت معارف بوده
خرید و فروش آن در بازار جداً ممنوع است.
با متخلفین برخورد قانونی صورت می گیرد.

وزارت معارف

ریاست انکشاف نصاب تعلیمی
و تألیف کتب درسی

آموزش قرآن کریم و تعلیم و تربیه اسلامی مذهب جعفری

صنف دوم

سال چاپ: ۱۳۸۸ هـ. ش.

الف

نویسنده:

محمد باقر جعفری

کمیتهٔ تدقیق:

اعضای علمی وزارت معارف:

محمد عزیز بختیاری، محمد باقر جعفری، سید عبدالوهاب رحمانی، یار محمد باقری، سید محمد حسین فرهنگ.

اعضای سایر ارگانها:

۱. سید حسین عالمی بلخی عضو کمیسیون عدلی و قضایی ولسی جرگه؛
۲. نعمت الله غفاری عضو کمیسیون امور دینی، فرهنگی، معارف و تحصیلات عالی ولسی جرگه؛
۳. مولوی عبدالعزیز عضو کمیسیون امور دینی، فرهنگی، معارف و تحصیلات عالی ولسی جرگه؛
۴. قاضی نذیر احمد حنفی معاون کمیسیون تقنین ولسی جرگه؛
۵. سید عبداللطیف سجادی عضو شورای علمای شیعه؛
۶. مولوی عین النعیم عضو شورای علمای سرتاسری؛
۷. مولوی عنایت الله بلیغ عضو شورای علمای سرتاسری.

فهرست مطالب

مضمون آموزش قرآن کریم

آموزش قرآن کریم ۱-۲۶

مضمون تعلیم و تربیه اسلامی

فصل اول: عقاید ۲۷-۳۷

فصل دوم: احکام ۳۸-۵۳

فصل سوم: آداب و اخلاق ۵۴-۶۷

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پیام

خداوند جل جلاله را سپاسگزاریم که در نتیجه اراده راسخ و قربانی های ملت مجاهد ما و مساعی جمیله سازمان ملل متحد و کشورهای بشردوست جهان، صلح سراسری و نظام سیاسی مشروع در کشور استقرار یافت و به مصیبت چندین ساله ناشی از جنگ پایان داد. دولت جمهوری اسلامی افغانستان و در راس جلالتمآب حامد کرزی از بدو تاسیس نظام مردمی حاکم، به منظور نیل به اهداف والای ملی، طرح پروگرام های نوینی را در تمام عرصه های باز سازی و انکشافی کشور در دستور کار خویش قرار داده است. با سپاس بیکران از حمایت بیدریغ و رهنمودهای داهیانه جلالتمآب شان تلاشهای پیگیر و اقدامات موثری در عرصه تعلیم و تربیه و در راستای نوسازی و شگوفایی معارف و تربیت نسل جوان به مثابه افراد دارای روحیه اسلامی، وحدت ملی، انسانهای متمدن و مسلمانان واقعی و نیرومند در مرحله تطبیق قرار دارد، که خیلی ها ارزنده و حایز اهمیت است. وزارت معارف در راستای طرحها و ابتکاراتی که در جهت بازسازی معارف افغانستان روی دست دارد، ریاست انکشاف نصاب تعلیمی و تالیف کتب درسی را موظف گردانید، تا از یک طرف مشکل کمبود و نبود کتب درسی مکاتب را رفع نماید و از جانب دیگر در روشنی پالیسی و اهداف علمی و فرهنگی دولت جمهوری اسلامی افغانستان به تهیه و تدوین نصاب تعلیمی واحد که جوابگوی نیازمندیهای حال و آینده کشور باشد، پردازد.

هدف نصاب تعلیمی جدید، تربیت و تعلیم اسلامی و علمی اولاد وطن که با مقتضیات جامعه ما و معیارهای بین المللی موافق بوده و در راستای محتوای آن تفکر سالم را در اندیشه اطفال، نوجوانان و جوانان دانش آموز تقویت نماید و آنان را با دست آوردهای دانش نوین آشنا سازند، می باشد. جوانان کشور ما باید مسلمانان متدین، وطندوست، مردم دوست، مجهز با زیور علم و کمال بار آیند و با انکشاف علوم و پیشرفت تمدن معاصر آشنایی حاصل نموده، با عزم راسخ از تحولات جدید و مثبتی که به میان آمده، مستفید گردند. آنها به منظور ساختن افغانستان نوین و ایجاد جامعه مرفه، علاوه بر تحولات ساینس و تکنالوژی، بایست از اساسات علوم انسانی، حقوق بشر، صلح، وحدت ملی و همزیستی مسالمت آمیز آگاه بوده، وطندوستی، حفظ محیط سالم زیست، مبارزه با جهل و تولید و قاچاق مواد مخدر را در اولویت های امور تعلیمی و آموزشی خود قرار دهند.

از معلمان صدیق، دلسوز و با تجربه ما که در تطبیق نصاب تعلیمی جدید، مسوولیت عظیم آموزش و پرورش اولاد کشور را به عهده دارند و از سایر شخصیت های علمی، فرهنگی و دانشمندان عرصه معارف کشور تمنا داریم، با ارایه نظریات و پیشنهادات سازنده خویش مولفان ما را در تالیف و بهبود کتب درسی همکاری نمایند. همچنان از کشورها و سازمان های محترم تمویل کننده (دانیدا، یونیسف، یونیسکو، بانک جهانی و اداره انکشاف بین المللی ایالات متحده امریکا) که در چاپ کتب، وزارت معارف را همکاری مادی نموده اند، سپاسگزار هستیم.

امیدواریم تمام شاگردان عزیز، معلمان گرامی، مادران و پدران محترم در حفظ کتابهای درسی از هیچگونه کمک و همکاری دریغ نفرمایند.

فاروق وردک

وزیر معارف جمهوری اسلامی افغانستان

آموزش قرآن کریم

درس اول

آداب قرائت قرآن کریم

هدف، آشنایی با آداب قرائت قرآن کریم است.

پرسش:

آیا شما می‌دانید که در وقت قرائت قرآن کریم چه کارهایی را انجام دهیم؟

خواندن قرآن کریم، احکام و آداب فراوانی دارد که اکنون به برخی

از آنها اشاره می‌کنیم:

۱. بدون وضو و طهارت نباید به قرآن کریم دست بزنیم.
۲. برای قرائت، وضو بگیریم و بدن و لباس ما باید پاک باشد.
۳. پیش از خواندن قرآن مجید، اول بگوییم: «أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ» سپس بگوییم: «بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ».
۴. قرآن کریم را با ادب و احترام بخوانیم.
۵. بکوشیم تا قرآن کریم را درست یاد بگیریم.

۶. کوشش کنیم، قرآن کریم را با صدای زیبا و با تجوید بخوانیم.

۷. کوشش کنیم تا معانی آیات را نیز یاد بگیریم.

۸. هنگامی که تلاوت قرآن کریم به گوش ما می‌رسد، ساکت باشیم

و به آن گوش بدهیم.

فعالیت:

شاگردان آداب قرائت قرآن کریم را به دقت بخوانند و یک بار آنها

را در کتابچه خود بنویسند.

ارزیابی:

آیا شاگردان آداب قرائت قرآن کریم را یاد گرفته‌اند؟

آیا شاگردان آداب قرائت قرآن کریم را در صنف رعایت می‌کنند؟

هدف، تکرار حرکات سه‌گانه است.

پرسش:

آیا شما با زبر، زیر و پیش آشنایی دارید؟

الفبارا با حرکات زبر، زیر و پیش به صورت هجایی بخوانید:

أ ا ا	ب ب ب	ت ت ت	ث ث ث	ج ج ج
ح ح ح	خ خ خ	د د د	ذ ذ ذ	ر ر ر
ز ز ز	س س س	ش ش ش	ص ص ص	ض ض ض
ط ط ط	ظ ظ ظ	ع ع ع	غ غ غ	ف ف ف
ق ق ق	ک ک ک	ل ل ل	م م م	ن ن ن
و و و	ه ه ه	ء ء ء	ی ی ی	

کلمات ذیل را به صورت هجایی بخوانید:

مَع	لَكَ	فَعَلَ	فُعِلَ	عِلْمَ	عِلْمَ	نَصَرَ	نُصِرَ	مَنْعَ
مُنْعَ	خَلَقَ	خُلِقَ	جَمَعَ	جُمِعَ	وَجَدَ	وُجِدَ	رَزَقَ	رُزِقَ

فعالیت:

۱ معلم صاحب حرف ها را با حرکات سه گانه تلفظ نماید و شاگردان با دقت تکرار کنند.

۲ شاگردان کلمات داخل جدول را به صورت هجایی بخوانند.

ارزیابی:

آیا شاگردان می توانند کلمات ذیل را به طور صحیح تلفظ نمایند ؟

حَسَدًا	وَقَبًا	جَاءَ	حَاسِدًا	خَلَقَ	قُلُّ	أَعُوذُ	مَلِكًا	نَعْبُدُ	يَوْمًا
---------	---------	-------	----------	--------	-------	---------	---------	----------	---------

درس سوم تنوین - (۱)

هدف، یاد گیری تنوین است

پرسش:

آیا تنوین را می شناسید؟

آیا می توانید تنوین را درست تلفظ نمایید؟

تنوین بر سه قسم است: دوزبر دوزیر و دو پیش (- - -)

۱/ تنوین زیر، به شکل دو زیر بر روی حروف نوشته می شود، مثل (-). مثلاً: (أ) مانند: (أَنْ) تلفظ می شود.

۲/ تنوین زیر، به شکل دو زیر نوشته می شود، مانند: (-) و مانند: نون ساکنی که قبل از آن زیر باشد، تلفظ می شود، مثلاً: (ا) مانند: (ان) تلفظ می شود.

۳/ تنوین پیش، به شکل دو پیش نوشته می شود، مانند: (-). مثلاً: (أ) مانند: (أَنْ) تلفظ می شود.

تنوین به این شکل نوشته می شود:	أ	ا	أ	ب	ب	ب	ت	ت	ت
وچنین تلفظ می شود:	أَنْ	اِنْ	أَنْ	بِنْ	بِنْ	بِنْ	تَنْ	تَنْ	تَنْ

فعالیت:

۱- شاگردان حرفها را با تنوین بخوانند.

۲- سایر حرف های الفبا را در جدولی مانند جدول بالا بنویسند و بر آن ها تنوین بگذارند و تلفظ

نمایند.

ارزیابی:

آیا شاگردان می توانند انواع سه گانه تنوین را تشخیص بدهند و تلفظ نمایند؟

درس چهارم

تنوین - ۲

هدف، یاد گیری تنوین است.

پرسش:

آیا می‌توانید حرفهای الفبا را با تنوین تلفظ نمایید؟

حالا همه حرفهای الفبا را با تنوین بخوانید:

اَ اِ اُ	بَ بِ بُو	تَ تِ تُو	ثَ ثِ ثُو
جَ جِ جُو	حَ حِ حُو	خَ خِ خُو	دَ دِ دُو
رَ رِ رُو	زَ زِ زُو	سَ سِ سُو	شَ شِ شُو
صَ صِ صُو	ضَ ضِ ضُو	طَ طِ طُو	
ظَ ظِ ظُو	عَ عِ عُو	غَ غِ غُو	فَ فِ فُو
قَ قِ قُو	کَ کِ کُو	لَ لِ لُو	مَ مِ مُو
نَ نِ نُو	وَ وِ وُو	هَ هِ هُو	یَ یِ یُو

فعالیت:

شاگردان به صورت دسته جمعی الفبا را با تنوین بخوانند.

ارزیابی:

آیا شاگردان می‌توانند انواع تنوین را با همه حروف بخوانند؟

درس پنجم

شَدَّ

هدف، یاد گیری شدّ است.

پرسش:

آیا شدّ را می شناسید؟

علامت شد چنين است: (ـَ). هر وقت روی یک حرف شد قرار بگیرد، معنای آن این است که آن حرف تکرار شده است که حرف اول ساکن است و حرف دوم

حرکت دارد. به مثال‌های زیر توجه نمایید:

مَدَّ	مَدَّ
إِنَّ	إِنَّ
رَبُّ	رَبُّ
صَلَّ	صَلَّ
تَمَّ	تَمَّ
كَلَّ	كَلَّ
شَدَّ	شَدَّ
دَلَّ	دَلَّ

فعالیت:

جدول زیر را مانند جدول درس پر کنید:

	نَزَلَ
	قَرَّبَ
	عَلَّمَ
	كَذَّبَ
	عَمَّرَ

ارزیابی:

آیا شاگردان شدّ را می‌شناسند؟

آیا شاگردان می‌توانند شدّ را درست تلفظ نمایند؟

درس ششم

تلفظ الف

هدف، آشنایی با تلفظ (الف) است.

پرسش:

آیا می‌دانید وقتی الف بعد از یک حرف زبرداری قرار بگیرد چگونه تلفظ می‌شود؟

به تلفظ کلمات ذیل توجه نمایید:

أَ	ءَا	بَ	بَا
تَ	تَا	ثَ	ثَا
جَ	جَا	حَ	حَا
خَ	خَا	دَ	دَا
ذَ	ذَا	رَ	رَا
زَ	زَا	سَ	سَا
شَ	شَا	صَ	صَا
ضَ	ضَا	طَ	طَا
ظَ	ظَا	عَ	عَا
غَ	غَا	فَ	فَا

در قرآن کریم گاهی الف به صورت خیلی کوچک بر روی حروف نوشته می‌شود. به مثال‌های ذیل توجه نمایید:

بَعَثْنَاكُمْ = بَعَثْنَاكُمْ وَاحِدٍ = وَاحِدٍ ذَالِكَ = ذَالِكَ

فعالیت:

جدول ذیل را مانند جدول درس پر نمایید:

حرف با الف	حرف با زبر	حرف با الف	حرف با زبر
	ک		ق
	م		ل
	و		ن
	ء		هـ
	ة		ی

ارزیابی:

آیا شاگردان می‌توانند حرفها را با الف درست تلفظ نمایند؟

درس هفتم

تلفظ واو

هدف:

آشنایی با تلفظ "واو" است .

پرسش:

آیا می‌دانید وقتی "واو" بعد از یک حرف پیش‌دار قرار بگیرد چگونه تلفظ می‌شود؟

به تلفظ کلمات ذیل توجه نمایید:

اُ	اُو	بُ	بُو
تُ	تُو	ثُ	ثُو
جُ	جُو	حُ	حُو
خُ	خُو	دُ	دُو
زُ	زُو	رُ	رُو
سُ	سُو	سُ	سُو
شُ	شُو	صُ	صُو
ضُ	ضُو	طُ	طُو
ظُ	ظُو	عُ	عُو
فُ	فُو	قُ	قُو

در قرآن کریم گاهی واو به صورت خیلی کوچک در پیش روی حرف ها نوشته می شود. به مثال های ذیل توجه نمایید:

انَّهُ = اِنَّهُ رَحْمَتُهُ = رَحْمَتُهُ

فعالیت:

جدول ذیل را مانند جدول درس پر نمایید:

حرف با پیش	حرف با واو	حرف با پیش	حرف با واو
ق	ک		
ل	م		
ن	و		
هـ	ء		
ی	ة		

ارزیابی:

آیا شاگردان می توانند حروف را با واو درست تلفظ نمایند؟

درس هشتم

تلفظ یاء

هدف، آشنایی با تلفظ (یا) است .

پرسش:

آیا می‌دانید وقتی "ی" بعد از یک حرف کسره‌دار قرار بگیرد، چگونه تلفظ می‌شود؟

به تلفظ کلمات ذیل توجه نمایید:

اِ	ای	بِ	بی
تِ	تی	ثِ	ثی
جِ	جی	حِ	حی
خِ	خی	دِ	دی
ذِ	ذی	رِ	ری
زِ	زی	سِ	سی
ثِی	ثی	حِی	حی
خِی	خی	طِ	طی
ظِ	ظی	عِ	عی
غِ	غی	فِ	فی

در قرآن کریم گاهی "ی" به صورت خیلی کوچک در پشت حروف نوشته می‌شود. به مثال‌های ذیل توجه نمایید:

بَعْدَهَ = بَعْدَهِي بِهَ = بِهِي رُسُلَهَ = رُسُلِهِي

فعالیت:

جدول ذیل را مانند جدول درس پر نمایید:

حرف باکسره	حرف با یا	حرف باکسره	حرف با یا
ف	ق		
ک	ل		
م	ن		
و	ه		
و	ب		

ارزیابی:

آیا شاگردان می‌توانند حروف را با "ی" درست تلفظ نمایند؟

حرف های ترکیبی

هدف، آشنایی با حروف ترکیبی است.

پرسش:

آیا شکل های مختلف حروف را می دانید؟

در سال گذشته، خواندید که برخی از حروف وقتی در اول و وسط یا آخر یک کلمه قرار می گیرند، شکل های متفاوتی پیدا می کنند، به جدول ذیل توجه نمایید:

حرف تنها	حرف در اول	حرف در وسط	حرف در آخر
ا	ا	ا	ا
ب	ب	ب	ب
ت	ت	ت	ت
ث	ث	ث	ث
ج	ج	ج	ج
ح	ح	ح	ح
خ	خ	خ	خ
د	د	د	د
ذ	ذ	ذ	ذ
ر	ر	ر	ر
ز	ز	ز	ز
س	س	س	س
ش	ش	ش	ش
ص	ص	ص	ص

ض	ضد	ظد	ض
ط	ط	ظط	ط
ظ	ظ	ظظ	ظ
ع	ع	حع	ع
غ	غ	حغ	غ
ف	ف	حف	ف
ق	ق	حق	ق
ك	ك	حك	ك
ل	ل	حل	ل
م	م	حم	م
ن	ن	حن	ن
و	و	حو	و
ه	ه	حو	ه
ی	ی	حی	ی

همان طوری که توجه کردید، بعضی از حرف ها در اول و وسط کلمه تغییر نمی کند.

فعالیت:

کلمات زیر را بخوانید و مشخص سازید که هر حرف چه شکل ترکیبی را دارد؟
شکل های حرف های ترکیبی را در پیش کلمات بگذارید:

مثال: **اَلْحَمْدُ = ا ل ح م د**

نَعْبُدُ = نَسْتَعِينُ

أَهْدِنَا = أَلْمُسْتَقِيمَ

سوره اخلاص

هدف، آشنایی با خواندن هجایی قرآن کریم است.

پرسش‌ها:

آیا شما با هجایی خوانی آشنایی دارید؟

آیا شما می‌توانید سوره اخلاص را به صورت هجایی بخوانید؟

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قُلْ	هُوَ	اللَّهُ	أَحَدٌ	اللَّهُ	الصَّمَدُ
قُلْ	هُوَ	اللَّهُ	أَحَدٌ	اللَّهُ	الصَّمَدُ
لَمْ	يَكِدْ	وَلَمْ	يُولَدْ		
لَمْ	يَكِدْ	وَلَمْ	يُولَدْ		
وَلَمْ	يَكُنْ	لَهُ	كُفُوًا	أَحَدٌ	
وَلَمْ	يَكُنْ	لَهُ	كُفُوًا	أَحَدٌ	

فعالیت: شاگردان سوره اخلاص را به صورت هجایی بخوانند.

سوره کوثر

هدف، آشنایی با هجایی خواندن قرآن کریم است.

پرسش‌ها:

آیا شما می‌توانید قرآن را به صورت هجایی بخوانید؟

آیا شما تا کنون سوره کوثر را خوانده‌اید؟

سوره کوثر را به صورت هجایی بخوانید:

فعالیت:

شاگردان سوره کوثر را به صورت هجایی بخوانند.

ارزیابی:

آیا شاگردان می‌توانند سوره کوثر را به صورت هجایی بخوانند؟

سوره فلق

هدف، آشنایی با هجایی خوانی قرآن کریم است.

پرسش‌ها:

آیا شما می‌توانید سوره فلق را به صورت هجایی بخوانید؟

آیا سوره فلق را خوانده‌اید؟

سوره فلق را به صورت هجایی بخوانید:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ ۝^۱ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ ۝^۲ وَمِنْ شَرِّ غَاسِقٍ إِذَا
وَقَبَ ۝^۳ وَمِنْ شَرِّ النَّفَّاثَاتِ فِي الْعُقَدِ ۝^۴ وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ ۝^۵

فعالیت:

شاگردان سوره فلق را به صورت هجایی بخوانند.

سوره ناس

هدف:

آشنایی با هجایی خوانی قرآن کریم است.

پرسش‌ها:

آیا شما می‌توانید قرآن کریم را به صورت هجایی بخوانید؟

آیا شما سوره ناس را خوانده‌اید؟

سوره ناس را به صورت هجایی بخوانید:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ○
قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ ① مَلِكِ النَّاسِ ② إِلَهِ النَّاسِ ③
مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ ④ الَّذِي يُوَسْوِسُ فِي
صُدُورِ النَّاسِ ⑤ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ ⑥

فعالیت:

شاگردان سوره ناس را به صورت هجایی بخوانید.

روان خوانی و حفظ

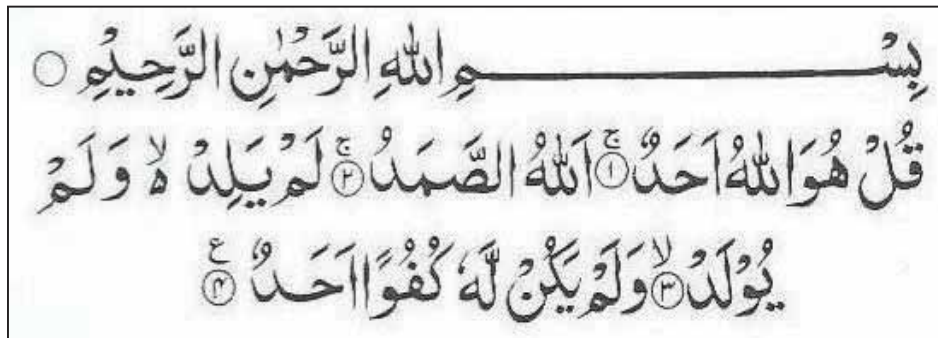
هدف، روان خوانی و حفظ سورة اخلاص.

پرسش‌ها:

آیا شما می‌توانید سورة اخلاص را روان بخوانید؟

آیا شما سورة اخلاص را حفظ کرده اید؟

سوره اخلاص را حفظ نموده و به صورت روان بخوانید:

فعالیت:

سورة اخلاص را به صورت روان بخوانید.

سورة اخلاص را حفظ نمایید.

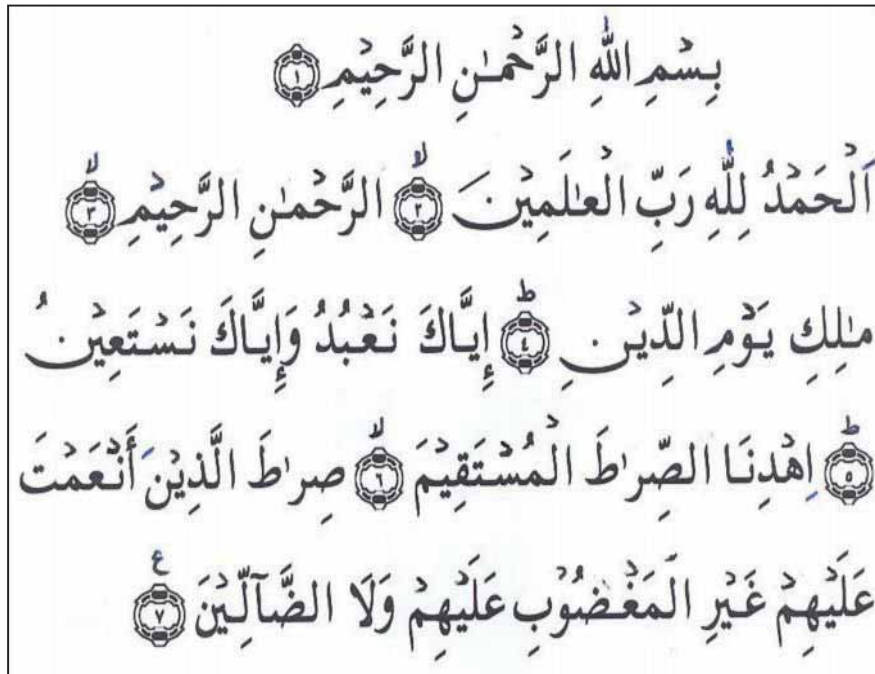
درس پانزدهم

روان خوانی و حفظ

هدف، روان خوانی و حفظ سوره حمد.

پرسش‌ها:

آیا شما می‌توانید سوره حمد را بخوانید؟

فعالیت:

سوره حمد را حفظ کنید و به صورت روان بخوانید.

درس شانزدهم

روان خوانی

هدف، روان خوانی و حفظ سوره نصر است.

پرسش‌ها:

آیا شما می‌توانید سوره نصر را بخوانید؟

آیا شما سوره نصر را حفظ کرده‌اید؟

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللَّهِ وَالْفَتْحُ ۖ وَرَأَيْتَ النَّاسَ يَدْخُلُونَ فِي دِينِ
اللَّهِ أَفْوَاجًا ۗ قَسَبَ جَهَنَّمَ لَكُمْ أَتَىٰ بِكُمْ وَاسْتَعْفَرَهُ ۗ إِنَّهُ كَانَ تَوَّابًا ۙ

فعالیت:

سوره نصر را به صورت روان بخوانید.

روان خوانی

هدف، روان خوانی سوره کافرون.

پرسش:

آیا شما سوره کافرون را تلاوت کرده می توانید؟

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ○
قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ ① لَا أَعْبُدُ مَا تَعْبُدُونَ ②
وَلَا أَنْتُمْ عِبُدُونَ مَا أَعْبُدُ ③ وَلَا أَنَا عَابِدُ مَا عَبَدْتُمْ ④
لَا أَنْتُمْ عِبُدُونَ مَا أَعْبُدُ ⑤ لَكُمْ دِينُكُمْ وَ لِي دِينُ ⑥

فعالیت:

سوره کافرون را روان بخوانید.

تعلیم و تربیه اسلامی

فصل اول: عقاید

درس اول: اصول دین

هدف

آشنایی با اصول دین و مذهب.

پرسش

- آیا اصول دین را می‌شناسید؟

اصول دین و مذهب ما پنج است:

- ۱- توحید، یعنی ایمان به یگانگی خداوند.
- ۲- عدل، یعنی خداوند متعال عادل است و ظالم نیست.
- ۳- نبوت، یعنی ایمان به اینکه خداوند پیامبران زیادی را برای راهنمایی بشر فرستاده است.
- ۴- امامت، یعنی اینکه دوازده امام، بعد از پیامبر اکرم (ص) وظیفه هدایت امت را بر عهده دارند.^۱
- ۵- معاد، یعنی انسان‌ها بعد از مردن دوباره زنده می‌شوند و اعمال آنها در روز قیامت حساب می‌شود.

فعالیت

- ۱- شاگردان در باره اصول دین باهم گفتگو نمایند.
- ۲- شاگردان اصول دین را حفظ کنند.

۱. عدل و امامت از اصول مذهب جعفری است.

کلمه طيبه

هدف

آشنایی با کلمه طيبه

پرسش‌ها

- آیا می‌دانید کلمه طيبه چیست؟
- آیا می‌توانید کلمه طيبه را بفوانید؟

هر انسانی با گفتن کلمه طيبه «لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ» مسلمان می‌شود. معنای کلمه طيبه چنین است: «هیچ معبودی برحق جز خدای تعالی وجود ندارد و حضرت محمد صلی الله علیه و آله وسلم فرستاده و رسول خداوند است».

فعالیت

- ۳- شاگردان کلمه طيبه را بطور گروهی به آواز بلند بخوانند.
- ۴- در باره معنای کلمه طيبه در بین خود صحبت کنند.

۱. کدام یک از شما کلمه طيبه را حفظ کرده‌اید؟
۲. آیا کسی مفهوم و معنای کلمه طيبه را درک کرده‌اند؟

توحید

هدف

آشنایی با اصول دین، به خصوص توحید.

پرسش‌ها

- آیا می‌دانید که اصول دین چند است؟
- آیا معنای توحید را می‌دانید؟

توحید یعنی اینکه تنها یک خدا وجود دارد که همه موجودات را آفریده است. ما وقتی کلمه طیبه را می‌خوانیم به یگانگی خداوند اعتراف می‌کنیم. خداوند (ج) دانا و توانا است. خداوند در کارها به ما کمک می‌کند. خداوند خیلی مهربان است و بندگان خود را دوست دارد. ما نیز خدای مهربان را دوست داریم و او را عبادت می‌کنیم.

شاگردان به گروه‌های سه نفری تقسیم شده و درباره محتوای درس گفتگو نمایند.

- کدام یک از شما معنی توحید را فهمیده‌اند؟

عدل الهی

هدف

شناخت اصول مذهب، به خصوص معنی عدالت خداوند^(ع).

پرسش‌ها

- چه کسی معنای عدالت را می‌داند؟
- خداوند^(ع) با بندگان خود چگونه رفتار می‌کند؟

عدل الهی یعنی خداوند^(ع) عادل است و به هیچ کسی ظلم نمی‌کند. خداوند^(ع) انسانهای عادل را دوست دارد. خداوند^(ع) کسانی را که کارهای خوب انجام می‌دهند، به بهشت می‌برد ولی کسانی را که ظلم می‌کنند و مردم را آزار می‌دهند، به جهنم می‌برد.

شاگردان عدل الهی را در کتابچه خود توضیح دهند.

چه کسی می‌تواند مفهوم عدالت خداوند^(ع) را توضیح دهد؟

نبوت

هدف

آشنایی با نبوت یا اصل دوم اسلام.

پرسش‌ها

- دومین اصل از اصول دین کدام است؟
- چه کسی معنی نبوت را می‌داند؟

خدای مهربان برای رهنمایی ما انسانها پیامبران زیادی فرستاده است. پیامبران الهی راه‌های درست زندگی را به بشر نشان می‌دهند. پیامبران انسانهای درستکار و دلسوز می‌باشند. ما به همه پیامبران الهی ایمان داریم. حضرت محمد صلی الله علیه و آله وسلم آخرین فرستاده خداوند (ع) است. بعد از حضرت محمد (ص) هیچ پیامبر دیگری نمی‌آید. ما مسلمانان پیامبر خود را خیلی دوست داریم و از دستورات آن حضرت پیروی می‌کنیم.

شاگردان در گروه‌های چند نفری در باره موضوع درس بحث کنند.

معلم محترم آیا شاگردان معنی نبوت را فهمیده‌اند؟

نبی (ص)

هدف

آشنایی با پیامبر اسلام (ص)

پرسش‌ها

- آیا می‌دانید که پیامبر ما در کجا به دنیا آمد؟
- رفتار پیامبر ما با کودکان چگونه بود؟

نام مبارک پیامبر ما محمد (ص) است. نام پدر بزرگوارش عبدالله و نام مادر مهربان آن حضرت، بی‌بی آمنه می‌باشد. حضرت محمد (ص) در مکه به دنیا آمد. پیامبر ما کودکان را خیلی دوست داشت و همیشه با آنها مهربانی می‌کرد. رسول گرامی اسلام (ص) توجه زیادی به علم داشت. به داستان ذیل توجه نمایید:

روزی رسول خدا وارد مسجد شد و دید عده‌ای مشغول عبادت می‌باشند و عده‌ای دیگر مشغول تعلیم و آموزش هستند. پیامبر خدا به هر دو گروه نظر انداخت و فرمود: «هر دو گروه کار نیک انجام می‌دهند». بعد فرمود: «ولی من برای تعلیم و دانا کردن فرستاده شده‌ام». آنگاه به طرف گروهی که مشغول تعلیم و آموزش بود، رفت و در جمع آنان نشست. این عمل پیامبر خدا به ما یاد می‌دهد که تعلیم و یادگرفتن علم بسیار اهمیت دارد.

فعالیت

۱. پیامبر اکرم را معرفی کنید.
۲. در باره اخلاق پیامبر اکرم (ص) با هم صحبت کنید.
۳. از امام مسجد یا والدین خود درباره کودکی پیامبر (ص) سوال کنید و آن را بنویسید و برای هم‌صنفی‌های خود تعریف کنید.
۴. شما از داستان چه درسی گرفتید؟

آیا شما با نام، نام پدر و نام مادر پیامبر گرامی اسلام آشنا شده‌اید؟
شما از داستانی که در درس آمده، چه برداشتی کرده‌اید؟

امامت

هدف

آشنایی با اصول مذهب، به خصوص امامت

پرسش‌ها

- چه کسی می‌تواند امامان را نام ببرد؟
- امامان چه و وظیفه دارند؟

ما عقیده داریم که بعد از پیامبر اسلام صلی الله علیه وآله وسلم دوازده امام معصوم^۲ و وظیفه دارند که ارشادات دین مبین اسلام را برای مردم بیان کنند. امامان معصوم دوازده نفر می‌باشند که اول آنها امام علی^(ع) و آخرین آنها امام مهدی صاحب الزمان^(ع) می‌باشد. دوازده امام از اهل بیت پیامبر اکرم^(ص) می‌باشند. نام‌های دوازده امام قرار ذیل است:

۲. در مذهب جعفری، دوازده امام معصوم بوده و مرتکب گناه نمی‌شوند.

۱. امام علی (ع)	۷. امام موسی کاظم (ع)
۲. امام حسن (ع)	۸. امام رضا (ع)
۳. امام حسین (ع)	۹. امام محمد تقی (ع)
۴. امام زین العابدین (ع)	۱۰. امام علی النقی (ع)
۵. امام محمد باقر (ع)	۱۱. امام حسن عسکری (ع)
۶. امام جعفر صادق (ع)	۱۲. امام مهدی (ع)

شاگردان به گروه‌های چهار نفری تقسیم شده و نامهای امامان را از یکدیگر بپرسند.

معلم محترم آیا شاگردان نامهای امامان را آموخته‌اند؟

معاد

هدف

آشنایی با اصول دین، به خصوص معاد.

پرسش‌ها

- آیا معنای معاد را می‌دانید؟
- آیا می‌دانید که در دنیای دیگر با مردم نیکوکار چگونه رفتار می‌شود؟

شما حتما دیده‌اید که هر سال در فصل خزان، گیاهان زرد و خشک می‌شود و در فصل بهار دوباره سبز و تازه می‌گردد. انسانها نیز وقتی می‌میرند، نابود نمی‌شوند بلکه در روز قیامت دوباره زنده می‌شوند.

معاد به این معنی است که ما بعد از مردن دوباره زنده می‌شویم. خداوند در روز قیامت همه مردم را زنده می‌کند. خداوند در روز قیامت به نیکوکاران پاداش می‌دهد و بدکاران را مجازات می‌کند.

خداوند به ما دستور داده است که کار خوب انجام دهیم و از کارهای بد دوری نماییم تا در روز قیامت خوشحال و خندان بوده و به بهشت برویم.

شاگردان توضیح دهند که سبز شدن گیاهان در فصل بهار چه شباهتی با زنده شدن انسان در قیامت دارد.
شاگردان توضیح دهند که اگر ما در دنیا کار خوب انجام دادیم در آخرت چه می‌شود.

معلم محترم: آیا شاگردان مفهوم معاد را درک کرده‌اند؟
آیا شاگردان می‌توانند توضیح دهند که دنیا و آخرت چه ارتباطی دارد؟

فصل دوم: احکام

درس نهم

فروع دین

هدف

آشنایی با فروع دین

پرسش‌ها

- آیا فروع دین را می‌شناسید؟
- آیا معنی فروع دین را می‌دانید؟

فروع دین به آن دستوره‌های اسلام گفته می‌شود که مسلمانان موظف هستند به آنها عمل نمایند. خداوند (ع) کارهای خوب را بر مسلمانان واجب گردانیده تا مسلمانان همیشه کارهای خوب را انجام دهند و از کارهای بد دوری نمایند. مهم‌ترین دستورات اسلام را که به نام فروع دین یاد می‌شود، در این درس می‌خوانیم:

۱- نماز؛ در شبانه روز پنج نماز واجب است.

۲- روزه؛ روزه ماه مبارک رمضان.

۳- زکات؛ دادن مقداری از مال خود به فقیران و نیازمندان.

- ۴- خمس؛ دادن مقداری از مال به سادات فقیر و امور خیریه.
- ۵- حج؛ کسانی که توانایی دارند باید یکبار به حج بروند.
- ۶- جهاد؛ دفاع کردن از دین و وطن.
- ۷- امر به معروف؛ امر کردن مردم به نیکی‌ها.
- ۸- نهی از منکر؛ منع کردن مردم از بدی‌ها.
- ۹- تولی؛ دوست داشتن دوستان خدا و رسولش.
- ۱۰- تبری؛ دشمن داشتن دشمنان خدا و رسول.

فعالیت

۱. فروع دین را در کتابچه خود بنویسید.
۲. فروع دین را حفظ کنید.

معلم محترم: آیا شاگردان فروع دین را آموخته‌اند؟
آیا شاگردان فروع دین را حفظ کرده‌اند؟

وضو یا پاکیزه‌شدن برای نماز

هدف

شناخت کیفیت وضو کردن.

پرسش‌ها

- آیا می‌دانید پیش از نماز چه می‌کنیم؟
- آیا کسی می‌تواند عملاً وضو کند؟

حکمت الله بچه ذکی و باهوشی است. او در صنف سوم مکتب درس می‌خواند. حکمت الله به خواهر کوچکش فوزیه که شاگرد صنف دوم می‌باشد، کمک می‌کند تا درس‌هایش را یاد بگیرد. یک روز ظهر حکمت الله برای خواندن نماز وضو می‌گرفت و فوزیه که در گوشه‌ی حویلی بازی می‌کرد آمد و سوال نمود که چگونه وضو کنیم؟ حکمت الله گفت: برای وضو گرفتن کارهای ذیل را انجام

می‌دهیم:

- ۱- نیت می‌کنیم که برای انجام فرمان خداوند وضو می‌گیریم،
- ۲- صورت خود را از پیشانی یعنی از جایی که موی سر می‌روید تا پایین زرخ، از بالا به پایین می‌شوئیم،

۳- دست راست را از آرنج تا سر انگشتان از بالا به پایین می‌شوئیم،

۴- دست چپ را نیز مانند دست راست می‌شوئیم،

۵- سپس بدون اینکه دستهای خود را دوباره تر کنیم، دست راست را با تری آب وضو بر پیش سر

از بالا به پایین می‌کشیم و مسح می‌کنیم،

۶- پای راست را با دست راست از سر انگشتان تا بند پا مسح می‌کنیم؛

۷- با دست چپ، پای چپ خود را مثل پای راست مسح می‌کنیم. حکمت الله به ترتیبی که گفت، وضو گرفت تا خواهرش یاد بگیرد.

شاگردان به نوبت وضو بگیرند و معلم کار آنها را نظارت کند.

معلم محترم آیا شاگردان بعد از خواندن این درس وضو گرفتن را یاد گرفته‌اند؟

نماز

هدف

شناخت نماز.

پرسش‌ها

- آیا شما نماز می‌خوانید؟
- نماز را برای چه کسی می‌خوانیم؟

ما خدا را شکر می‌کنیم که مسلمان هستیم. هر مسلمان در یک شبانه روز پنج نماز می‌خواند. نماز عبادت خدای متعال است. ما وقتی به نماز می‌ایستیم با خدای خود سخن می‌گوییم و با او تعهد می‌کنیم که تنها او را پرستش می‌کنیم و جز او هیچ چیز دیگری را نمی‌پرستیم. به همین خاطر کسی که نماز می‌خواند از هر گناهی دوری می‌کند و دست به هیچ کار بدی نمی‌زند.

ما خیلی خوشحالیم که به مکتب می‌آییم و نماز یاد می‌گیریم. ما در صنف دوم نماز خواندن را یاد می‌گیریم و وقتی نماز یاد گرفتیم با پدر و مادر خود همیشه نماز می‌خوانیم. نمازهای پنجگانه در این اوقات خوانده می‌شود: صبح، ظهر، عصر(دیگر)، مغرب (شام) و عشاء (خفتن).

تعداد رکعات نمازها را از والدین خود بپرسید و در صنف درباره آن گفتگو کنید.

تشهد

هدف

قرائت و حفظ تشهد

پرسش

آیا می‌دانید که تشهد چیست؟

در نمازهای دو رکعتی یک تشهد و در نمازهای سه و چهار رکعتی دو تشهد می‌خوانیم. تشهد چیست و چگونه خوانده می‌شود؟ در تشهد به یگانگی خداوند (ج) و رسالت حضرت محمد (ص) شهادت می‌دهیم و بر محمد و خاندان پاک او صلوات می‌فرستیم:

أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَ أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ
وَرَسُولُهُ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ.

اگر در رکعت آخر نماز باشیم سلام داده و نماز را تمام می‌کنیم. در سلام نماز می‌گوییم:

السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَ رَحْمَتُ اللَّهِ وَ
بَرَكَاتُهُ، السَّلَامُ عَلَيْنَا وَ عَلَى عِبَادِ اللَّهِ
الصَّالِحِينَ، السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَ رَحْمَتُ اللَّهِ
وَ بَرَكَاتُهُ.

فعالیت

۱. شاگردان ذکر تشهد و سلام را به دقت بخوانند.
۲. شاگردان دو نفری ذکر تشهد و سلام را بین خود بخوانند تا حفظ کنند.

معام محترم: آیا شاگردان تشهد را یاد گرفته‌اند؟
آیا شاگردان سلام نماز را حفظ کرده‌اند؟

قنوت

هدف

فوائد صبیح دعای قنوت و حفظ آن

پرسش‌ها

- آیا می‌دانید که قنوت چیست؟
- آیا دعای قنوت را یاد دارید؟

در رکعت دوم هر نماز واجب بعد از خواندن سوره و پیش از رفتن به رکوع، مستحب است قنوت بخوانیم. در قنوت هر دعایی را می‌توانیم بخوانیم. دعای ذیل در قرآن کریم آمده، برای قنوت خیلی مناسب است:

رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا

عَذَابَ النَّارِ

فعالیت

۱. شاگردان دعای قنوت را بین خود بخوانند.
۲. شاگردان دعای قنوت را حفظ کنند.

آیا می‌توانید دعای قنوت را از حفظ بخوانید؟

درس چهاردهم

رکوع و سجود

هدف

قرائت و حفظ ذکر رکوع و سجود

پرسش

- آیا ذکرهای رکوع و سجود را یاد دارید؟

یکی از ارکان نماز رکوع است. نمازگزار در رکوع به اندازه‌ای خم

می‌شود که دستهایش بر روی زانوهایش قرار بگیرد. در رکوع سه مرتبه «سُبْحَانَ اللَّهِ» یا یک مرتبه «سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ وَ بِحَمْدِهِ» خوانده می‌شود.

یکی دیگر از ارکان نماز در

هر رکعت، دو سجده می‌باشد.

در سجده سر را بر زمین یا

مهر می‌گذاریم و سه مرتبه

«سُبْحَانَ اللَّهِ» و یا یک مرتبه

«سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى وَ بِحَمْدِهِ»

را می‌خوانیم.

۱. شاگردان دونفری بین خود ذکر رکوع و سجود را از حفظ بخوانند.
۲. شاگردان یک یک نفر به نوبت ذکر رکوع و سجود را در بین صنف با صدای بلند بخوانند.

آیا ذکر رکوع و سجود را از حفظ خوانده می‌توانید؟

چگونه نماز بخوانیم؟

هدف

آشنا نمودن شاگردان با طرز خواندن نماز

پرسش‌ها

- چرا نماز بخوانیم؟
- چگونه نماز بخوانیم؟

نماز عبادت خدای تعالی است. هر مسلمان به فرمان خداوند (ع) در هر شبانه روز، پنج نماز می‌خواند. نماز نشانه بندگی ما برای خداوند مهربان است. ما در نماز از خداوند (ع) برای نعمت‌هایی زیادی که به ما داده شکرگزاری می‌کنیم و او را عبادت می‌نماییم.

چگونه نماز بخوانیم؟

در درس‌های گذشته اجزای نماز را یاد گرفتیم و در این درس خواندن دو رکعت نماز را به طور کامل یاد می‌گیریم.

- فراموش نکنید که برای نماز خواندن باید وضو داشته باشیم و بعد کارهای ذیل را به ترتیب انجام می‌دهیم:
- رو به قبله ایستاد می‌شویم؛
- نیت می‌کنیم؛ یعنی قصد خود را در دل با خدا می‌گوییم. مثلاً در دل می‌گوییم: دو رکعت نماز صبح می‌خوانم قربتاً الی الله.

- تکبیرة الاحرام می‌گوییم، یعنی بعد از نیت، الله اکبر می‌گوییم.
- سوره حمد را تا آخر می‌خوانیم؛
- سوره اخلاص یا یک سوره کامل دیگر را می‌خوانیم.
- «اللهُ أَكْبَرُ» گفته و به رکوع می‌رویم. در رکوع کمر خود را به اندازه‌ای خم می‌کنیم تا دست‌ها بر روی زانو قرار بگیرند. در این حالت می‌خوانیم: **سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ وَ بِحَمْدِهِ**
- بعد از رکوع، کامل می‌ایستیم و می‌گوییم: **سَمِعَ اللهُ لِمَنْ حَمِدَهُ**، بعد «اللهُ أَكْبَرُ» گفته به سجده می‌رویم؛
- در سجده سر را بر مهر گذاشته و می‌گوییم: **سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى وَ بِحَمْدِهِ**. سر را از سجده بلند نموده و «اللهُ أَكْبَرُ» گفته و می‌نشینیم. بعد، «أَسْتَغْفِرُ اللهَ رَبِّي وَ أَتُوبُ إِلَيْهِ» می‌گوییم و «اللهُ أَكْبَرُ» گفته به سجده دوم می‌رویم. سجده دوم نیز مانند سجده اول است. بعد از سجده دوم «اللهُ أَكْبَرُ» گفته و می‌نشینیم؛
- بعد می‌نشینیم و دوباره می‌ایستیم. در حال بلندشدن می‌گوییم: **بِحَوْلِ اللهِ وَ قُوَّتِهِ أَقُومُ وَ أَقْعُدُ**. در رکعت دوم سوره حمد و یک سوره دیگر را می‌خوانیم.

- بعد از تمام کردن سوره، قنوت می‌خوانیم، یعنی کف دو دست را بالا می‌گیریم و دعا می‌کنیم. مثلاً این دعای قرآنی را می‌خوانیم: رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ. هر دعای دیگری را نیز می‌توان در قنوت خواند.
- بعد به ترتیبی که گفته شد، به رکوع می‌رویم و دو باره دو سجده می‌کنیم.
- بعد از سجده دوم می‌نشینیم و تشهد می‌خوانیم. در تشهد می‌خوانیم: أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ.
- بعد سلام می‌دهیم: اَلْسَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ؛ اَلْسَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَىٰ عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ؛ اَلْسَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ.

شاگردان یک نماز دو رکعتی کامل بخوانند.

معلم محترم از چند نفر شاگرد بخواهید که یک نماز دو رکعتی کامل را بخوانند.

دعای بعد از نماز

هدف

قرائت و حفظ دعای تعقیب نماز

پرسش‌ها

- آیا بعد از نماز دعا می‌خوانید؟
- چه دعایی را بعد از نماز می‌خوانید؟

انسان هر وقت با مشکلی برخورد می‌کند دلش می‌خواهد که با خدای خود آنرا در میان بگذارد و از او بخواهد که مشککش را حل نماید. خداوند در قرآن کریم فرموده است که دعا کنید و من دعای شما را برآورده می‌سازم.

انسان وقتی دعا می‌کند با خدای خود سخن می‌گوید و از او کمک می‌خواهد. بنا بر این، دعا هم انسان را به خداوند نزدیک می‌کند و هم خداوند با دعا مشکل انسان را حل می‌کند.

انسان در همه حال می‌تواند دعا کند و از خداوند کمک بخواهد ولی در بعضی از اوقات دعا بهتر مستجاب می‌شود. یکی از بهترین وقت‌ها، بعد از نماز است. ما می‌توانیم بعد از نماز از خداوند در هر کار خیری کمک بخواهیم ولی بهترین دعاها دعای پیامبر بزرگ اسلام و ایمه معصوم است. در این درس تسبیحات حضرت زهرا سلام الله علیها را که حضرت

پیامبر به دختر خود آموخته است، یاد می‌گیریم. خواندن تسبیحات حضرت زهرا خیلی ثواب دارد، بخصوص بعد از نمازها. در تسبیحات حضرت زهرا ۳۴ بار الله اکبر می‌گوییم، ۳۳ بار الحمد لله و ۳۳ بار سبحان الله.

۱. مطالب درس را در پنج سطر خلاصه کنید.
۲. تسبیحات حضرت زهرا را یاد بگیرید.

معلم محترم: آیا شاگردان می‌توانند تسبیحات حضرت زهرا را بخوانند؟
آیا شاگردان اهمیت تعقیبات نماز را درک کرده‌اند؟

نجاست و طهارت

هدف

شناخت نجاست و پلگونگی طهارت .

پرسش‌ها

- آیا می‌دانید که نجاست چیست؟
- اگر چیزی نجس شود، چگونه می‌توان آنرا پاک کرد؟

بعضی چیزها نجس یا ناپاک‌اند، مانند بول و غایط انسان. بدن، لباس و مکان نمازگزار نباید به نجاست آلوده شود. هر وقت دست، لباس، ظرف، فرش و مانند اینها به نجاست آلوده شد باید آنرا پاک کنیم. نجاست با شستن پاک می‌شود: بعد از آنکه خود نجاست (مانند بول و غایط) از بدن یا لباس پاک شد، باید سه بار به خوبی آب کشیده شود. پس، آب یکی از پاک‌کننده‌ها است و هر چیزی که نجس شود با شستن با آب پاک می‌شود. هر وقت بدن یا لباس نمازگزار با خون، بول یا غایط انسان و یا دیگر نجاسات، نجس شود، باید با آب شسته شود.

فعالیت

۱. بدن یا لباس انسان با چه چیز نجس می‌شود؟
۲. چگونه بدن و لباس انسان از نجاست پاک می‌شود؟

ارزیابی

آیا انسان می‌تواند با لباسی که خون دارد نماز بخواند؟

فصل سوم: آداب و اخلاق

درس هجدهم

مقوق والدین

هدف

درک ضرورت و پگونگی احترام به والدین

پرسش‌ها

- چرا باید والدین خود را احترام کنیم؟
- شما چگونه به والدین خود احترام می‌کنید؟

حضرت موسی (ع) یکی از پیامبران بزرگ الهی بود. او روزی از خداوند (ج) خواست که رفیق و همنشین بهشتی‌اش را به او نشان دهد. به او وحی شد که در فلان منطقه شهر قصابی زندگی می‌کند که همنشین تو در بهشت است. موسی خواست بداند که او چه کاری کرده که چنین جایگاهی نزد خداوند دارد. او رفت و آن قصاب را پیدا کرد و به او گفت: آیا مهمان می‌خواهی؟. قصاب گفت: مهمان حبیب خداست، و او را با خود به خانه‌اش برد. حضرت موسی یکی دو روز در خانه قصاب بود و تلاش می‌کرد که بداند او چه کار خوبی می‌کند. او دید که قصاب روزی چندبار به اتاقی می‌رود و مدتی در آنجا می‌ماند و بعد بیرون می‌آید. از قصاب سوال کرد که در آن اتاق چه می‌کنی؟ گفت من مادر پیری

دارم که فلج است و توان حرکت کردن را ندارد. من می‌روم، غذایش را آماده می‌کنم و با دستان خود به او غذا می‌دهم، در همه کارهای ضروری به او کمک می‌کنم و با او صحبت می‌کنم که حوصله‌اش سر نرود. حضرت موسی^(ع) متوجه شد که آن قصاب به خاطر احترامی که به مادر پیر و مریض خود می‌کند، خداوند^(ج) آن مقام عالی را برای او در بهشت داده است. حضرت موسی که جواب خود را پیدا کرده بود، از او خداحافظی کرد و به خانه خود برگشت.

۱. چرا آن مرد قصاب همنشین پیامبر خدا در بهشت شده بود؟
۲. شما با پدر و مادر خود چگونه رفتار می‌کنید؟
۳. اگر یک بار پدر و مادر خود را ناراحت کنید، برای جبران آن چه کار می‌کنید؟

معلم محترم: آیا شاگردان معنی احترام به والدین را فهمیده‌اند؟
آیا شاگردان اهمیت احترام به والدین را درک کرده‌اند؟

مقوق معلم

هدف

آشنایی با حقوق معلم

پرسش‌ها

- آیا شما می‌دانید که معلم شما چه حقوقی بر شما دارد؟
- چرا معلم بر شاگردان خود حق دارد؟

معلم به ما علم و دانش می‌آموزد. معلم، عقاید، احکام دینی و اخلاق اسلامی را به ما آموزش می‌دهد. معلم به ما انواع علوم را تعلیم می‌دهد. معلم به ما روش صحیح زندگی را یاد می‌دهد. پس، معلم نقش خیلی زیادی در ساختن شخصیت ما دارد. به همین خاطر است که پیامبر اسلام فرموده است: «علما وارثان انبیاء هستند». پیامبران نیز مردم را هدایت می‌کردند و آنها را با حقایق دنیا و آخرت و راه صحیح زندگی که راه خداوند است، آشنا می‌کردند.

ما نیز معلمان خود را خیلی دوست داریم و سعی می‌کنیم که تلاش‌های آنها را با درس خواندن و احترام گذاردن به آنها جبران نماییم. ما پندها و نصیحت‌های معلم خود را فراموش نمی‌کنیم و درس‌های خود را با دقت یاد می‌گیریم تا زحمات‌های استاد ما ضایع نشود. ما سخنان معلم خود را قطع نمی‌کنیم و می‌گذاریم

سخنان او تمام شود، بعد سؤال می‌کنیم. ما هر وقت با معلم خود صحبت می‌کنیم سعی می‌کنیم از کلمات مؤدبانه استفاده کنیم و هیچوقت با صدای بلند و یا با کلمات بد با او سخن نمی‌گوییم.

۱. نظر خود را در باره حقوق معلم در پنج سطر بنویسید.
۲. از والدین و یا امام مسجد خود سوال کنید که معلم چه حقوقی بر شاگردان خود دارد و نتیجه آنرا در کتابچه خود بنویسید.

معلم محترم: آیا شاگردان محتوای درس را درک کرده‌اند؟
آیا آنها می‌توانند توضیح دهند که کار معلم چه شباهتی به کار پیامبران الهی دارد؟

مقوق همسایه

هدف

آشنایی شاگردان با حقوق همسایه

پرسش‌ها

- آیا حقوق همسایه را می‌شناسید؟
- به نظر شما چگونه می‌توان حقوق همسایه را مراعات کرد؟

همسایه ما کسی است که خانه‌اش در نزدیکی خانه ما قرار دارد. دین مبین اسلام حقوق زیادی را برای همسایه معین کرده است. حضرت پیامبر^(ص) مسلمانان را خیلی سفارش می‌فرمود که حقوق همسایه را مراعات نمایند.

بعضی از حقوق همسایه چنین می‌باشد:

- اگر قرض خواست به وی قرض دهیم.
- عیبش را بپوشانیم و به کس دیگر نگوئیم.
- وقتی که مریض شد به عیادتش برویم.
- در وقت غم و مصیبت با وی غم شریکی کرده و او را تسلی دهیم.
- خوشی‌هایش را تبریک گفته و اظهار خوشی نماییم.

- هر گاه مسافرت کرد در حد توان از مال و عیالش مراقبت و نگهداری کنیم.
- از هرگونه ضرر رساندن به او پرهیز کنیم.

۱. با کمک امام مسجد و اعضای بزرگ خانواده موارد دیگری از حقوق همسایه را در کتابچه خود یادداشت نموده و در صنف بخوانید.
۲. نظر خود را در باره حقوق همسایه در پنج سطر بنویسید.

معلم محترم: آیا شاگردان اهمیت حقوق همسایه را درک کرده‌اند؟
 آیا آنها می‌توانند مثال‌هایی را از محیط زندگی خود در باره حقوق همسایه بیان کنند؟

احترام به بزرگان

هدف

آموزش ضرورت و شیوه احترام به بزرگان

پرسش‌ها

- آیا احترام به بزرگان لازم است؟
- چگونه به بزرگان احترام بگذاریم؟

احمد در صنف دوم درس می‌خواند. یک روز او سوار ملی‌بس شد تا به مکتب برود. او یک چوکی خالی پیدا کرد و نشست. او خوشحال بود که چوکی خالی پیدا کرده و نشسته است. در همین فکر بود که چشمش به رضا افتاد که کمی پیش‌تر بر روی یک چوکی نشسته بود. احمد با خود گفت خوب است که رضا نیز چوکی گیر آورده است، چون او دیروز هنگام بازی بر زمین افتاده بود و پایش درد می‌کرد.

در ایستگاه بعدی یک پیرمرد سوار ملی‌بس شد. احمد با دیدن آن پیرمرد دلش برای او سوخت که چوکی خالی‌ای وجود نداشت که آن پیرمرد بنشیند ولی بازهم جای خود را برای او خالی نکرد. در همین موقع رضا متوجه پیرمرد شد و از چوکی بلند شد و از پیرمرد خواست تا به جای او بنشیند. پیرمرد گفت تو

خودت بنشین. اما رضا گفت: شما بزرگتر هستید و احترام بزرگترها بر ما لازم است. پیرمرد تشکر کرد و نشست. احمد از اینکه به پیرمرد جای نداده بود خیلی خجالت کشید، بخصوص وقتی که دید رضا با پای زخمی‌اش جای خود را به او داد.

۱. چرا رضا با اینکه پایش درد می‌کرد، جای خود را به پیرمرد داد؟
۲. اگر شما به جای رضا می‌بودید، چه کار می‌کردید؟
۳. با هم‌صنفی‌هایتان گفتگو کنید که چرا باید به بزرگترها احترام بگذاریم.

معلم محترم: آیا شاگردان می‌توانند توضیح دهند که احمد کار خوبی کرد یا رضا؟
اگر شاگردان معنی احترام به بزرگترها را فهمیده‌اند، چند مثال دیگر بزنند.

راستگویی

هدف

آشنایی با ارزش و اهمیت راستگویی

پرسش‌ها

- راستگویی و صداقت چه اهمیتی در زندگی ما دارد؟
- اگر کسی پند روزی راست نگوید، دیگران با او چگونه برخورد فوهند کرد؟

ما مسلمان هستیم و خداوند متعال به ما دستور داده است که راست بگوییم. راستگویی صفت پیامبران است و دروغ کار بسیار بدی است. انسان راستگو را همه مردم دوست دارند، به او اعتماد می‌کنند و سخنان او را باور می‌کنند. اما سخنان دروغگویان را کسی باور نمی‌کند. هیچ کس آدم دروغگو را دوست ندارد و سخنان او را باور نمی‌کند.

دروغگو حتی اگر راست هم بگوید مردم باور نمی‌کنند. قصه چوپان دروغگو را به دقت می‌خوانیم و از آن پند می‌گیریم:

پسری در یکی از دهات چوپانی می‌کرد. روزی او از تنهایی در کوه خسته شده بود، فکر کرد که چه کار کند تا کمی خود را سرگرم کند. بالاخره به فکرش رسید که سروصدا کند که گرگ به گوسفندان او حمله کرده تا چند نفری بیایند و او از تنهایی بیرون شود. آن‌گاه او فریاد کشید که «گرگ! گرگ!». آنقدر فریاد کشید که

مردم روستا جمع شدند تا به او کمک کنند. اما آنها دیدند که از گرگ خبری نیست و گوسفندان با خیال آرام می‌چرند. آنها چوپان را سرزنش کردند که چرا دروغ گفته است. یک روز گرگ واقعا بر گوسفندان او حمله کرد و او مردم را به کمک خواست و هرچه فریاد کشید و از مردم کمک خواست، کسی به سخنان او باور نکرد و گرگ تعداد زیادی از گوسفندان را پاره کرد و خورد. به نظر شما چرا مردم به کمک او نیامدند؟

۱. اهمیت راستگویی را در دو سطر بنویسید.
۲. داستان را در پنج سطر خلاصه کنید.
۳. نظر خود را در باره داستان بیان کنید.

معلم محترم: آیا شاگردان اهمیت صداقت و راستگویی را درک کرده‌اند؟
آیا شاگردان می‌توانند مثال‌هایی را از محیط زندگی خود در باره اهمیت راستگویی ذکر کنند؟

ارزش صمت

هدف

آشنایی با ارزش و اهمیت صمت و سلامتی

پرسش‌ها

- شما به سلامتی خود چقدر اهمیت می‌دهید؟
- شما چگونه از سلامتی خود محافظت می‌کنید؟

سلامتی یکی از نعمت‌های بزرگ خداوند (ج) است. بسیاری از مردم تا وقتی که سلامتی خود را از دست نداده‌اند، اهمیت آنرا درک نمی‌کنند. انسان زمانی متوجه اهمیت سلامتی می‌شود که دچار بیماری شود. به عنوان مثال، ما زمانی که دندان درد می‌شویم متوجه می‌شویم که سلامتی دندان ما چقدر اهمیت داشته و ما از آن غافل بوده‌ایم. بنا بر این، باید خیلی تلاش کنیم تا این نعمت بزرگ خداوند را حفظ و نگهداری نماییم.

ما چگونه می‌توانیم سلامتی و صحت خود را حفظ نماییم؟ ما باید تلاش نماییم تا خود و محیط زندگی خویش را پاک نگهداریم. بعضی از کارهایی که باید انجام دهیم عبارتند از:

- لااقل روز دو بار دندانهای خود را با مسواک و کرم دندان به خوبی بشوئیم.

- همیشه بعد از رفع حاجت دست‌های خود را با آب و صابون پاک بشوییم.
- لااقل هفته سه بار بدن خود را با آب گرم و صابون بشوییم.
- قبل و بعد از غذا خوردن دست‌های خود را به خوبی شستشو دهیم.
- میوه‌ها و سبزیجات را قبل از مصرف به دقت بشوییم.
- کثافات خانه را در کوچه و رهگذر نریزیم و محیط زندگی خود را پاک نگهداریم.

۱. اهمیت سلامتی را در پنج سطر بنویسید.
۲. برای حفظ صحت شخصی خود باید چه کارهایی را انجام دهیم؟ توضیح دهید.
۳. شما کدامیک از کارهایی را که در درس گفته شد، انجام می‌دهید؟ در کتابچه خود بنویسید.

معلم محترم: آیا شاگردان اهمیت سلامتی و صحت را درک کرده‌اند؟
آنها چقدر در سلامتی شخصی خود کوشا هستند؟

درس بیست و چهارم

صلح و آرامش

هدف

آشنایی با ارزش و اهمیت صلح

پرسش‌ها

- آیا شما معنای صلح را می‌دانید؟
- شما مقدر به صلح علاقمند هستید؟

خداوند به انسان عقل داده است تا خوب و بد را از یکدیگر تشخیص دهد و شرایط خوب و مناسبی را برای زندگی خود آماده نماید. انسان باید تلاش نماید تا محیط اجتماعی خود را آرام و ملایم بسازد و زندگی خود را از هر گونه جنگ و نزاع پاک نماید. دین مبین اسلام نیز بر صلح و آرامش تأکید زیادی نموده است. مسلمان باید به دیگران محبت داشته باشد، با همه با روی گشاده و زبان خوش برخورد نماید. بنا بر این، باید تلاش نماییم تا:

- با دیگران خوشرفتاری نماییم؛
- از جنگ و جدال بپرهیزیم؛
- به هیچ کس دشنام ندهیم؛
- با عبارات بد با کسی سخن نگوییم؛
- با کسی ترشرویی نکنیم؛

- غیبت کسی را نگوئیم؛
- به کسی تهمت نزنیم؛
- به کسی اهانت نکنیم

۱. در گروه‌های پنج نفری تقسیم شوید و چهار مورد دیگر را پیدا کنید که باید انسان انجام دهد تا محیط اجتماعی آرام‌تر داشته باشد.
۲. بگوئید که شما چکار می‌کنید تا با کسی جنگ نکنید.

معلم محترم: آیا شاگردان اهمیت صلح و آرامش را درک کرده‌اند؟
آیا آنها می‌توانند از محیط زندگی خود در باره اهمیت صلح مثال بزنند؟